VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

LAUSUNTO

21.9.2016 Dnro 76/61/16

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Valtakunnansyyttäjänviraston lausunto

Kuulemis- ja lausuntopyyntö 6.9.2016 koskien hallituksen esitystä 93/2016 vp (hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 34 a luvun, pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun muuttamisesta)

Valtakunnansyyttäjänvirasto viittaa oikeusministeriön arviomuistiosta 22.5.2015 antamaansa lausuntoon 13.8.2015 dnro 41/61/15 ja hallituksen esityksen 93/2016 vp luonnoksesta antamaansa lausuntoon 21.3.2016 dnro 20/61/16 (molemmat lausunnot liitteenä).

Lisäksi Valtakunnansyyttäjänvirasto toteaa, että keskeinen keino torjua ulkomailla tapahtuvia Suomen kansalaisen tai häneen rinnastettavan taikka Suomen alueelta matkustavan henkilön tekemiä terrorismirikoksia on kriminalisoida niiden tekemistä varten tapahtuva matkustaminen. Seurauksena voi kuitenkin olla se, että terrorismirikoksiin liittyvän uhkan painopiste siirtyy näiden taistelualueille pyrkivien henkilöiden osalta ulkomailta Suomeen. Kun taistelualueille matkustaminen vaikeutuu, moni heistä voi alkaa suunnitella Suomessa tehtäviä terrorismirikoksia. Tämän vuoksi on tärkeää kiinnittää riittävää huomiota matkustamispyrkimysten taustalla usein olevan radikalisoitumisen tunnistamiseen ja sen seurausten ennalta ehkäisemiseen.

Lakiehdotukseen liittyvänä epäkohtana voitaneen pitää sitä, ettei siinä säädetä rangaistavaksi sotarikosten tekemistä varten tapahtuvaa matkustamista. Tämä voi johtaa siihen, ettei matkustamiseen voida puuttua tilanteessa, jossa terrorismirikoksen tunnusmerkistön täyttävän teon tekemistarkoituksesta ei ole riittävää näyttöä, mutta jossa on riidatonta, että henkilön tarkoituksena on liittyä sellaiseen taistelevaan järjestöön, joka on luokiteltu terroristijärjestöksi, ja jonka tiedetään laiminlyövän myös sodan sääntöjen noudattamisen. Rajanveto terrorismi- ja sotarikoksen välillä on käytännössä usein hyvin hankalaa. Liene myös mah-

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

LAUSUNTO

21.9.2016 Dnro 76/61/16

dollista, että sama teko täyttää sekä terrorismi- että sotarikoksen tunnusmerkistön.

Valtionsyyttäjä Tom Laitinen

- Valtakunnansyyttäjänviraston lausunto 13.8.2015 dnro 41/61/15
- Valtakunnansyyttäjänviraston lausunto 21.3.2016 dnro 20/61/16

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki	PL 333 00181 Helsinki	029 562 0800	029 562 0888	vksv@oikeus.fi

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

13.8.2015 Dnro 41/61/15

Oikeusministerio@om

janne.kanerva@om

Lausuntopyyntönne 25.5.2015 (OM 1/879/2015)

Terrorismirikosten uusien kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden vaikutusta rikoslainsäädäntöön koskeva arviomuistio

Oikeusministeriö on pyytänyt Valtakunnansyyttäjänvirastolta lausuntoa otsikossa mainitun arviomuistion johdosta.

Arviomuistiossa käsitellään yhtäältä Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston 24.9.2014 hyväksymän päätöslauselman 2178 (2014) ja toisaalta Varsovassa 16.5.2005 tehdyn terrorismin ennaltaehkäisyä koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS 196) lisäpöytäkirjan sisältämien kriminalisointivelvoitteiden vaikutusta Suomen lainsäädäntöön. Turvallisuusneuvoston päätöslauselma on suoraan Suomea velvoittava. Lisäpöytäkirja ei ole suoraan Suomea velvoittava, mutta pöytäkirjaan liittyminen edellyttää, että Suomen lainsäädäntö on sen kriminalisointeja koskevien artikloiden mukainen.

Edelliset rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksia koskevat säädösmuutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2015 (L 12.12.2014/1068). Arviomuistiossa käsiteltyjä lisäkriminalisointivelvoitteita lukuunottamatta lainsäädäntö on siten hyvin ajan tasalla.

Päätöslauselman ja lisäpöytäkirjan asettamia vaatimuksia on arviomuistiossa käsitelty kattavasti ja perusteellisesti. Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää muistiossa esitettyjä muutosehdotuksia perusteltuina ja tarpeellisina.

Terrorismi ilmiönä elää, kehittyy ja muuttaa muotoaan jatkuvasti. Erityisesti päätöslauselman, mutta osin myös lisäpöytäkirjan tarkoituksena on torjua ulkomaille terrorismirikosten tekemistä varten tai niiden teke-

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

mistä edistävässä tarkoituksessa lähtevien henkilöiden muodostamaa uhkaa. Tämä ns. vierastaistelijailmiö on erityisesti Syyrian tilanteen kehittymisen myötä merkittävästi lisääntynyt ja sen seurauksena terrorismin uhka Euroopassa ja myös Suomessa on kohonnut.

Arviomuistion ehdotuksista terrorismin rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin täydentäminen ja matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevan uuden rikoslain 34 a luvun 5 b §:n säätäminen olisivat toimenpiteitä, joilla olisi suoraa ja välitöntä myönteistä vaikutusta vierastaistelijailmiön torjumisen ja siihen puuttumisen kannalta. Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevan rikoslain 34 a luvun 4 b §:n soveltamisalan laajentaminen ehdotetulla tavalla on myös perusteltua.

Kuten mediassakin on uutisoitu, Suomessa on tällä hetkellä tutkinnassa useampia epäiltyjä terrorismirikoksia, joissa on kyse ulkomailla tapahtuvasta tai tapahtuneesta toiminnasta. Epäiltyjen rikosten tekopaikka tai toiminnan kohdealue sijaitsevat usein kriisialueilla, joilla ei ole toimivia viranomaisrakenteita eikä -yhteyksiä, jolloin asian selvittäminen ja oikeudenkäyntiä varten tarvittavan näytön hankkiminen on poikkeuksellisen hankalaa. Arviomuistiossa esitetyt muutokset koskisivat toimintaa, joka useimmissa tapauksissa joko tapahtuisi lähtömaassa tai jolla olisi ainakin vahva liittymä sinne. Asian selvittäminen ja tarvittavan todistelun hankkiminen olisi näissä tapauksissa olennaisesti helpompaa kuin puhtaasti ulkomailla tehtyjen rikosten ollessa kyseessä. Terrorismin torjunnalla on yhteiskunnan turvallisuuden kannalta suuri merkitys ja epäiltyjen terrorismirikosten selvittämisintressi on sen vuoksi poikkeuksellisen korkea. Arviomuistiossa ehdotetuilla lainmuutoksilla on senkin vuoksi huomattavaa merkitystä suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden ja suomalaisen oikeusjärjestelmän toimivuuden kannalta.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä Juha-Mikko Hämäläinen

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi

VALTAKUNNANSYYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

21.3.2016 Dnro 20/61/16

Oikeusministeriö@om.fi

janne.kanerva@om.fi

Lausuntopyyntönne 8.3.2016 (OM1/879/2015)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 34 a luvun muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Keskeisin ehdotuksista on se, että matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi maksimissaan kahden vuoden vankeusrangaistuksella. Lainmuutos perustuu Suomea suoraan velvoittavaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan. Lisäksi kriminalisoinnille on käytännössä tarvetta. Valtakunnansyyttäjänvirasto kannattaa esitystä kaikilta osin.

Arviomuistiosta annettu lausuntopalaute johti siihen, että matkustamisrikosta koskevaa rangaistussäännöstä laajennettiin tekijäpiirin osalta. Tekijöinä tulevat nyt kysymykseen Suomen kansalaisten lisäksi Suomen kansalaiseen rikoslain 1 luvun 6 §:n 3 momentin nojalla rinnastettavat henkilöt. Laajennus on kannatettava ja poissulkee sen mahdollisuuden, että Suomessa pysyvästi asuvat henkilöt voisivat välttyä rikosvastuulta aloittamalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän matkansa sellaisesta maasta, missä teko olisi kriminalisoimaton.

Ehdotuksen mukaan matkustamisrikoksen tarkoituksena ovat kaikki 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyt terrorismirikokset. Tämä ratkaisu on näytön esittämisen kannalta selkeä ja kriminaalipoliittisesti perusteltu.

Matkustamisrikoksen suhde Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan on ehdotuksessa ratkaistu säätämällä se, kuten kaikki muutkin rikoslain 34 a luvun mukaiset rikokset, kansainvälisiksi rikoksiksi. Näihin sovelletaan Suomen lakia riippumatta siitä, missä rikos on tehty ja onko rikos rangaistava myös tekovaltiossa. Ehdotus on johdonmukainen ja kannatettava.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto

Käyntiosoite Albertinkatu 25 A 00180 Helsinki
Postiosoite PL 333 00181 Helsinki
Puhelin 029 562 0800
Telekopio 029 562 0888
Sähköpostiosoite vksv@oikeus.fi